

Udskriftsdato: 14. december 2025

KEN nr 10256 af 28/11/2007 (Gældende)

Pressenævnets kendelse i sag 2007-6-568

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 2007-6-568

Pressenævnets kendelse i sag 2007-6-568

Resumé

Klager klagede over en udsendelse i Danmarks Radio.

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Pressenævnet finder, at [K] som formidler af adoptionen til Danmark af [C]s børn har retlig interesse i forholdet om, hvorvidt farens børn uretmæssigt er bortadopteret. Nævnet behandler herefter samtlige klagepunkter.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er massemediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives er korrekte, jf. punkt A1.

På baggrund af Familiestyrelsens rapport lægger Pressenævnet til grund, at der eksisterer et underskrevet dokument af 9. april 2002 på marathi, hvori [C] accepterer bortadoption af sine børn. Nævnet kan ikke tage stilling til, om dokumentet er afgivet under tvang eller er en forfalskning, og nævnet kan på denne baggrund ikke tage stilling til, om det er korrekt, at [C] ikke frivilligt har givet tilladelse til bortadoption af sine børn.

Nævnet finder imidlertid, at det af direktør [B]s udtalelser fremgår, at [K] ikke var bekendt med, at [C] ønskede sine børn tilbage og ikke havde mistanke herom. Pressenævnet finder på baggrund af det anførte ikke tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik. Nævnet bemærker dog, at det havde været hensigtsmæssigt, om Danmarks Radio i højere grad havde gjort opmærksom på, hvordan en bortadoption fra Indien gennemføres, idet dette over for seerne ville have tydeliggjort, at [K] ikke har indflydelse på godkendelsesproceduren for bortadoption i Indien.

Pressenævnet har ikke mulighed for at vurdere, om der er hold i [A]s beskyldninger mod [K], hvorefter der angiveligt i strid med reglerne skulle være betalt børnehjemslederen 6.500 dollars for et barn.

Det fremgår af udsendelsen, at [K] fik forelagt beskyldningerne under interviewet med direktøren, og at man havde mulighed for at korrigere beskyldningerne, men afviste muligheden, idet [K] ikke ønskede at besvare Danmarks Radios spørgsmål fremsendt ved e-mail af 7. juni 2007. Under disse omstændigheder finder nævnet ikke anledning til at udtale kritik af det bragte.

Pressenævnet finder, at Danmarks Radio heller ikke i øvrigt har tilsidesat god presseskik.

Det fremgår af medieansvarsloven § 36, at anmodning om genmæle i massemedier over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

I udsendelsen den 10. juni 2007 omtales [K] i forbindelse med kritisable forhold på indiske børnehjem, som [K] samarbejder med. På den baggrund finder Pressenævnet, at oplysningen om, at [C] af børnehjemmet skulle være narret til at opgive sine børn til bortadoption, er egnet til at påføre klager økonomisk eller anden skade af betydning, selv om det ikke er [K], der forestår kontrollen af, om der foreligger behørigt samtykke til bortadoption. Da rigtigheden af oplysningen

ikke er utvivlsom, er [K] som udgangspunkt berettiget til at få bragt et genmæle. Det samme gælder oplysningen om, at [K] i strid med reglerne skulle have betalt børnehjemsleder [A] 6.500 dollars for at få et barn til bortadoption.

Da Danmarks Radio imidlertid den 17. oktober 2007 har berigtiget begge forhold, finder Presse-nævnet ikke grundlag for at pålægge Danmarks Radio at bringe et genmæle, jf. medieansvarsloven § 39.

Advokat Michael Christiani Havemann har på vegne af [K]en klaget til Pressenævnet over en udsendelse i Danmarks Radio den 10. juni 2007, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat. Advokaten har endvidere klaget over, at Danmarks Radio har afvist at bringe et genmæle.

1. Sagsfremstilling

Danmarks Radio sendte den 10. juni 2007 udsendelsen "21 Søndag". Udsendelsen handlede om et presset internationalt adoptionsmarked, hvor der verden over er flere forældre, der søger børn til adoption, end der er børn til bortadoption. Dette har medført, at børn i højere grad er blevet en handelsvare. I udsendelsen fokuseredes på adoptionsmarkedet i Indien, herunder en konkret adoptionssag af indiske søskende til en dansk familie. Adoptionsformidleren var [K]. Af indslaget fremgik bl.a. følgende:

Studievært: De næste 40 minutter handler om børn. Børn som handelsvare. 21 Søndag har gennem længere tid efterforsket adoptionsmarkedet og kan i aften afsløre, hvordan børn kidnappes og narres fra deres biologiske forældre med videresalg for øje.

Af udsendelsen fremgik det, at journalisterne bag udsendelsen havde oprettet et fiktivt adoptionsbureau for at undersøge adoptionsmarkedet. Af skjulte optagelser fremgik det, at en børnehjemsleder imod reglerne lovede journalisterne en årlig leverance på mindst fem børn til 7.000 USD pr. stk. Udsendelsen fortsatte:

"Studievært: Prisen er altså 7.000 dollars. Godt 40.000 danske kroner. Og det er også lodret ulovligt, men det har dog ikke forhindre det danske adoptionsfirma [K] i at betale et lignende beløb, nemlig 6.500 dollars til det samme indiske børnehjem.

[A], leder af børnehjemmet Priya-Darshani (skjulte optagelser): De betalte 6.500 for formidlingen.

[B], direktør for [K] (ser de skjulte optagelser): Der har I jo tallet så, men det vil jeg gerne lige gå hjem og tjekke.

Studievært: Vi fik dog hverken be- eller afkræftet beløbets størrelse, ligesom direktøren heller ikke har ønsket at oplyse, hvor mange børn [K] har fået til Danmark fra dette og andre skandaleramte børnehjem i Indien. Men vi har selv fundet klare beviser for, at der blandt andet er hentet adskillige børn fra dette hjem, som myndighederne siden har lukket pga. de nærmest ubeskrivelige tilstande, der blev opdaget under en razzia. Børn, der hverken fik mad eller pleje. Børn, der var alvorligt syge, og døde børn, der var gravet ned i haven.

...

Studievært: [Journalisterne] har blandt meget andet fundet ud af, at det ikke kun er forældreløse børn, der er genstand for regulær menneskehandel. Det vestlige marked for adoptivbørn er nærmest umætteligt, derfor griber de kyniske købmænd både til svindel og kidnapning for at opfylde behovet. Og nogle af de ulovligheder, vi kan afsløre i aften, har direkte forbindelse her til Danmark."

I Indien besøgte journalisterne [C], der efter sin kones død i marts 2002 ikke havde midler til at forsørge sine børn. Faren fortalte, at repræsentanten for børnehjemmet forsikrede ham om, at han kunne besøge børnene, så ofte han ville, ligesom han kunne få børnene tilbage når som helst. Han afleverede børnene med henblik på en midlertidig anbringelse. Det oplystes videre i udsendelsen, at adoptionsmarkedet er kynisk og korrupt, og børn er en dyrebar handelsvare. Udsendelsen fortsatte:

"Speak: Et marked, hvor også de to eneste godkendte danske adoptionsformidlere DanAdopt og [K] opererer."

Det øgede pres og den øgede interesse blev beskrevet af UNICEF, der anførte, at man i stedet for at søge forældre til forældreløse nu søgte børn til forældreløse. Journalisterne, der havde oprettet et fiktivt adoptionsbureau aftalte at komme til Indien med henblik på at arrangere adoptioner fra børnehjemmet Priyar-Darshani, som [K] havde formidlet børn fra "i årevis". [C] fortalte videre om den dag, han afleverede børnene til børnehjemmet:

Speak: Repræsentanten fra børnehjemmet Preet Mandir fortæller, at de vil passe godt på børnene og sørge for deres skolegang. Inden manden kører væk med børnene, beder han [C] om at underskrive et papir. Papiret er på engelsk og ifølge manden fra Preet Mandir er det børnenes indskrivning på børnehjemmet og skolen. [C] forstår ikke engelsk, men underskriver alligevel papiret.

[C]: De gav mig ikke den mindste idé om, at børnene skulle adopteres væk. De sagde, børnene ville få det godt, og at jeg kunne komme hver måned.

Speak: På dette tidspunkt har børnehjemmet Preet Mandir, hvor [C]s børn altså er, i flere år været anklaget for pengeafpresning og korruption. Allerede i år 2000 begynder alvorlige anklager mod børnehjemmet og dets leder [D] at strømme ind."

Et medlem af børnerettighedskomitéen i området beskrev, at lederen solgte børn til udenlandsk adoption. [D], der ledede Preet Mandir, var på et møde med de indiske adoptionsmyndigheder CARA og udenlandske adoptionsformidlere blevet beskyldt for systematisk at kræve mellem 5.000 og 15.000 USD pr. barn, der adopteredes væk, ligesom forældre blev afpresset til at betale ekstra beløb, når de kom for at hente børnene. Udsendelsen fortsatte:

"Speak: Preet Mandir samarbejder med en lang række udenlandske adoptionsformidlere. Indtil 2003 var danske [K] en af dem. Omkring 20 børn er kommet til Danmark gennem [K]."

Den svenske adoptionsformidler Adoptionscentrum besluttede i 2000 efter et besøg på Preet Mandir, at man ikke ville samarbejde med stedet, da børnene havde det miserabelt. Lederen af Adoptionscentrum meldte stedet til myndighederne, og hun udtalte i udsendelsen, at man ikke kunne undgå at blive opmærksom på forholdene på børnehjemmet. Udsendelsen fortsatte:

Speak: Men [K] vælger altså at fortsætte samarbejdet med børnehjemmet indtil foråret 2003, selvom anklagerne mod børnehjemmet Preet Mandir og børnehjemmets leder altså er velkendte i adoptionsverdenen.

Interviewer: Giver det dig slet ikke stof til eftertanke, at I ikke opdagede de ting.

[B]: Altså man kan jo ikke opdage ting, før man opdager dem. Og jeg har ikke opdaget noget konkret.

Interviewer (henvendt til den svenske repræsentant): Det har ikke været holdt hemmeligt?

Monica Lind, leder, Adoptionscentrums Indlænsprogram, Sverige: Nej, for det kom jo i medierne. Og alle i Indien har vidst besked. Alle er rystede og taler om det.

Speak: De indiske myndigheder har flere gange grebet ind over for Preet Mandir. Senest i april 2007, altså for kun to måneder siden. Børnehjemmet har nu fået frataget sin licens til al adoptionsformidling, og en politiundersøgelse af institutionen er lige nu i gang.”

[C]s familie interviewedes. De ville gerne have børnene tilbage. En måned efter, at børnene var blevet afleveret til børnehjemmet, tog familien sammen tilbage til børnehjemmet for at få børnene med hjem. Børnehjemmet krævede imod reglerne penge til kost og 50.000 rupier. Familien kunne ikke betale og måtte forlade børnehjemmet uden børnene. Udsendelsen fortsatte:

”Speak: I samme by som det skandaleramte Preet Mandir, ligger også børnehjemmet Priya-Darshani. Det er det børnehjem, vi har aftalt et møde med hjemme fra Danmark nogle uger tidligere. Og det børnehjem som [K] samarbejder med. Vi udgiver os altså for at være en ny dansk adoptionsformidler, Danish Adoption Service, som er interesseret i at samarbejde med børnehjemmet. For at kunne filme bag børnehjemmets lukkede døre, er vi udstyret med skjult kamera.”

Udsendelsen fortsatte med den tilspidsede situation mellem [C] og børnehjemmet Preet Mandir. I foråret 2003 kom faren for at besøge børnene og fik at vide, at børnehjemmet muligvis ville bortadoptere børnene. Udsendelsen fortsatte:

”Speak: Hvad [C] ikke ved, er, at børnene på dette tidspunkt allerede er i Danmark.

Studievært: ... Først går vi tilbage til 2001. Til en af Indiens største adoptionsskandaler. En skandale, der også involverede det danske adoptionsbureau [K].”

En pige kidnappedes på åben gade og blev efterlyst uden, at hun blev fundet. 9 måneder senere fandt man under en ransagning pigen på børnehjemmet Bethany Home. Ifølge de indiske myndigheder skulle hun være bortadopteret dagen efter, hun blev fundet. Hun kom tilbage til sin familie, og lederen af børnehjemmet blev fængslet. På tidspunktet for adoptionsskandalen havde [K] hentet børn fra børnehjemmet i fem år. Udsendelsen fortsatte:

”Interviewer: Hvordan var det børnehjem, da I samarbejdede med dem?

[B]: Jamen igen, det var, sådan som de indiske børnehjem er flest. Altså, de havde fuld licens og lov til at arbejde med det arbejde, de gjorde, og vi havde ingen grund til at mistænke dem overhovedet for noget.

Speak: I anklageskriftet som 21. Søndag er kommet i besiddelse af, er [K] nævnt som en af børnehjemmets tætte samarbejdspartnere.

Speak (oplæser et dokument): Hun gav børn til international adoption gennem (1) Adoption Service Information Agency USA, (2) [K] og (3) Enfant De Monde Canada, og modtog store pengebeløb.

Speak: Et anklageskrift, der vidner om mange års børnemishandling og kynisk salg af børn.”

Det nedlagte børnehjem besøgte. Af et skilt fremgik navnet på en af [K]s medarbejdere. I udsendelsen blev læst op fra anklageskriftet:

”Speak: ”De tiltalte, A-1 til A-10, begik i fællesskab kriminelle handlinger ved ulovligt at bortadoptere børn i Indien og i udlandet med økonomisk vinding for øje”.

”Et spædbarn var blevet begravet den 21. april 2001 på Bethany Home’s område”.

”A-1 fremstillede sammen med de andre tiltalte forfalskede forældremyndighedsdokumenter i fiktive biologiske forældres navne”.

”Den høje dødelighed blandt børnene, 24 dødsfald mellem 1998 og 2001, viser tydelige tegn på grov forsømmelighed fra ledelsens side”.

Interviewer: Da de ransagede børnehjemmet fandt de børn, der lå i deres eget tis og afføring.

[B]: Jeg har været der et par gange. Det har jeg aldrig set, men de vidste selvfølgelig også, at vi kom på besøg. Jeg ved jo godt, at når jeg tager rundt og ser på børnehjem, at jeg ser børnehjemmene fra deres bedste side, fordi vi kommer jo aldrig uanmeldt.

Speak: Siden ransagningen i 2001 er alle børnehjem i delstaten Andra Pradesh blevet lukket for international adoption...”

...

Speak: Tilbage på børnehjemmet viser [E] [tidligere leder af Bethany Home] os nu fortrolige adoptionspapirer, der dokumenterer, at der også er kommet børn til Danmark fra dette sted. Papirerne indeholder private oplysninger om familier i Danmark, der har modtaget børn fra børnehjemmet.

[E] (peger i en bog): AdoptionsCentret i Danmark.

Reporter: Er det navnet?

[E]: Ja.

Reporter: Hvor længe arbejdede De med dem?

[E]: I 10 år.

Interviewer: Hvad har I gjort for at undersøge de børn, der kom fra Bethany Home til Danmark? For at undersøge, at de ikke kom hertil på ulovlig vis.

[B]: Vi har ikke gjort noget, fordi de indiske myndigheder har jo masser af muligheder for både at indkalde os som vidner, og for at få de oplysninger, de vil have igennem os. Det kan de få når som helst, men vi har ikke fået nogen henvendelser.

Interviewer: Og I har ikke fundet anledning til at begynde at undersøge det her? Undersøge om børnene er kommet til Danmark på lovlig vis.

[B]: Nej, det har vi ikke fundet nogen anledning til.

...

Speak (tilbage i Indien): I foråret 2003 tror [C] altså stadig, at børnene befinder sig på børnehjemmet Preet Mandir. I virkeligheden er børnene på dette tidspunkt ved at vænne sig til deres nye forældre, et nyt sprog og et helt nyt liv i Danmark. [C] afviser at give tilladelse til bortadoption. Børnehjemmet truer ham nu og forbyder ham at komme mere.

...

Speak: Vores fiktive firma, Danish Adoption Service, har nu langt om længe fået en forretningsaftale med [A], lederen af børnehjemmet Priya-Darshani.

...

Speak: Et børnehjem som danske [K] samarbejder med og har gjort det i flere år. Vi er udstyret med skjult kamera for at kunne filme, hvordan det foregår, når adoptionsverdenens parter mødes og forhandler om

børn. Og for at finde ud af, hvilke aftaler, der blev indgået mellem Priya-Darshani og de udenlandske adoptionsformidlere. Vi spørger børnehjemslederen, hvor mange børn han kan levere og fortæller ham, at det er vigtigt, at vi kan stole på ham.

[A], leder af Priya-Darshani (skjulte optagelser): Vi prøver med 10-15 børn det første år.

Reporter: Kan det lade sig gøre?

[A]: Ja.

Speak: Vi spørger [A], om vi kan lave en skriftlig kontrakt med ham.

[A]: Ingen kan lave kontrakter på papir. Vi må stole på hinanden.

Speak: [A] siger altså, at han kan levere 10-15 børn det første år. Et antal han dog lidt efter ændrer til 4-5 børn, hvis vi skal have en garanti for, at leverancen kan holde.”

En aftale om leverancer er ifølge CARA ulovlig. Det oplystes, at faren i oktober 2006 forgæves gjorde et forsøg på at se børnene. De børn, han blev vist, var ikke hans egne (farens børn havde på dette tidspunkt været 3 år i Danmark). I april 2007 besluttede familien at køre til børnehjemmet, hvor de fik at vide, at børnene var i Danmark. Faren gentog, at han ikke havde givet tilladelse til bortadoption. Udsendelsen fortsatte:

”Speak: Det er ikke første gang UNICEF hører om en sag som [C]s. Sager, hvor børnehjem og bagmænd snyder fattige forældre til at afgive deres børn, er tilsyneladende en verdensomspændende risiko i forbindelse med internationale adoptioner.

...

Speak: På trods af [B]s mange års erfaring i det internationale adoptionsmiljø, har han dog ikke hørt om lignende sager.

[B]: Der må jeg sige, at en sag, som du beskriver her, har jeg ikke været ude for før. Det er jo forfærdeligt, hvis det er rigtigt, og jeg vil anse det for at være en enlig svale. Jeg har ikke hørt om sådan noget før.”

I udsendelsen blev det oplyst, at faren gerne ville have børnene tilbage, og at sagen er anmeldt til politiet. Udsendelsen fortsatte:

”Speak: Tilbage på vores møde med [A] drejer snakken sig hurtigt i retning af penge. Vi spørger, hvor meget han normalt tager for et barn.

[A]: Normalt betaler udenlandske firmaer 6-7.000 dollars for et barn.

Speak: Ifølge de indiske adoptionsmyndigheder CARA må et børnehjem maksimalt modtage 3.500 dollars. Altså omkring 18.000 kroner pr. barn. Beløbet skal dække udgifter i forbindelse med adoptionssagen og barnets ophold på børnehjemmet. Men [A] har tilsyneladende sin helt egen prisliste.

[A]: I USA betaler de over 7.000 dollars. De betaler 8-9.000 dollars.

...

Interviewer: Hvordan kan man som adoptionsformidler gebærde sig på et marked, hvor det handler om business? Der burde vel ikke være penge i det her.

[B]: Det er der jo altså.

Speak: [B] vil gerne fortælle om sit samarbejde med [A], men da vi laver interviewet, kan han ikke huske, hvor mange børn [K] har modtaget fra børnehjemmet.

Interviewer: Hvor mange børn har I hentet fra Priya-Darshani?

[B]: Det ved jeg ikke, men det kan jeg undersøge. [Henvendt til en uden for kameraet] Hvis du vil skrive det ned.

Speak: Han kan heller ikke huske, hvor meget [K] betaler for et barn.

Reporter (skjulte optagelser): [K] samarbejdede med dig?

[A]: Ja.

Reporter: Betalte de 6.500?

[A]: Ja.

[B] (ser klip fra de skjulte optagelser, hvor [A] udtaler, at de betalte 6.500 for formidlingen): Der har I jo tallet så, men det vil jeg gerne lige gå hjem og tjekke.

Speak: Men to dage senere får vi besked fra [K], om at de ikke vil udlevere oplysningerne til os.

Reporter: Ja, men hvad hvis man betalte 6.500 dollars for et barn?

Monica Lind: Så er der noget galt. Og det er ulovligt.

Reporter (skjulte optagelser): Hvis vi skulle samarbejde, hvad ville et barn så koste?

[A]: I kan begynde med 7.000.

Monica Lind: Det er rystende. Jeg bliver meget ked af det. Du bør tage kontakt til CARA og informere dem om det.

Reporter: Hvorfor?

Monica Lind: Det skal ikke fungere på den måde.

...

Speak: Vi ved altså nu, at [K] samarbejder med børnehjem, som over for os er villige til at bryde reglerne. Vi ved også, at [K] har samarbejdet med nogle af de mest skandaleramte børnehjem i Indien. Gennem de seneste ni år er der kommet omkring 900 adoptivbørn til Danmark fra Indien. Og en del af dem er altså kommet fra de skandaleramte børnehjem. Direktør [B] kan ikke garantere, at alle disse børn er kommet til Danmark på lovlig vis.

[B]: Vi kan forsøge at sikre os. Garanti. 100% garanti for noget som helst det giver vi ikke. Det tror jeg ikke, at der er ret mange, der gør i vores samfund.

Interviewer: Men det synes jeg lyder meget problematisk. At man ikke kan garantere noget, når det handler om at adoptere børn til Danmark.

[B]: Men sådan er livet nu engang. Altså kriminelle elementer, hvis det er det, der er foregået, det kan man altså ikke værgе imod.

Speak: [K] kan altså ikke garantere, at de indiske adoptivbørn, som er kommet til Danmark, ikke er ofre for handel eller kidnapninger. Alligevel er de mange hundrede adoptivforældre i Danmark aldrig blevet informeret om risikoen.

[B]: Det er ikke en del af den almindelige information.

Interviewer: Hvorfor er det ikke det, når du er fuldt ud bekendt med, hvordan det foregår?

[B]: Jamen, vi har ingen grund til at tro, at der nogensinde er formidlet børn til Danmark uretmæssigt.

Interviewer: Men I har heller ingen grund til at tro det andet. Det modsatte.

[B]: Men, er man ikke nødt til at opdage noget ulovligt og nogle uregelmæssigheder, for at man ligesom kan begynde at inddrage det i sin information.

Interviewer: Man kunne jo også sige, at I har fået rigtig mange vink med en vognstang om adoptionsmarkedet i Indien.

[B]: Ja, altså vi har været ude for to tilfælde, hvor de samarbejdspartneres licens er blevet taget, som vi har haft, og det er meget, meget beklageligt.

Speak: Direktøren for [K] mener da også, at det kan blive for svært at fortsætte arbejdet i Indien.

Interviewer: Trækker I jer helt ud af Indien?

[B]: Det kan det nemt ende med.

Interviewer: Hvorfor?

[B]: Fordi det er for uoverskueligt og rodet.”

Danmarks Radio sendte den 15. juni 2007, kl. 18.30, udsendelsen ”TV Avisen” indeholdende bl.a. indslaget ”Afviser at have givet tilladelse til adoption”. Af indslaget fremgik følgende:

”*Studievært:* I sagen om indiske børn, der er blevet bortadopteret til Danmark mod den biologiske fars vilje, betvivler de indiske myndigheder nu, at det skulle være rigtigt, men familien til den indiske far fastholder i dag, at han er blevet franarret sine børn. Det samme gør faderens advokat.

Speak: [C] fortalte i TV Avisens nyhedsmagasin 21 Søndag, at hans børn er blevet bortadopteret til Danmark mod hans vilje. I dag siger de indiske adoptionsmyndigheder CARA i denne pressemeddelelse [dokument med skrifttegn fremgår af skærbilledet], at [C] har underskrevet adoptionspapirer på sit modersmål marathi. Men det afviser [C]s bror over for TV Avisen.

[F], bror til [C]: Han underskrev nogle papirer på engelsk og ikke på marathi.

Interviewer: Underskrev han nogensinde nogle papirer på marathi?

[F]: Nej, han underskrev ingen papirer på marathi.

Speak: Det har i dag ikke været muligt at komme i kontakt med [C], men hans advokat siger til TV Avisen, at [C] ikke forstod, hvad det var, han skrev under på.

Pradeeb Mavnur, advokat for [C]: Han har ikke underskrevet adoptionspapirer. Han fik at vide, at papirerne var indskrivningen af hans børn på institutionen og ikke til international adoption.

Speak: [C] siger til 21 Søndag, at han, da han afleverede børnene til børnehjemmet Preet Mandir, underskrev et papir på engelsk, som han ikke forstod. Samme historie fortæller [C]s bror.

Interviewer: Den indiske regering siger, at han har underskrevet papirerne, så vi vil gerne vide, om det er rigtigt?

[F]: Ja, det er det, men jeg vil gerne vide, hvorfor han fik at vide, at børnene blev sendt i skole og intet andet.

Studievært: Den indiske adoptionsmyndighed CARA siger i dag til TV Avisen, at indisk politi fortsat undersøger sagen.

Danmarks Radio sendte den 5. oktober 2007, kl. 21.00 i *"TV Avisen"* indslaget *"Adoptionsstop af indiske børn hævet"*, hvoraf følgende fremgik:

"Speak: Familieminister Carina Christensen har med øjeblikkelig virkning ophævet det adoptionsstop for indiske børn, som blev indført tilbage i juni. Stoppet blev indført efter, at vores nyhedsprogram 21 Søndag havde talt om en indisk far, der påstod, at hans børn var blevet bortadopteret til Danmark mod hans vilje. Familiestyrelsen har nu undersøgt sagen og ifølge styrelsen havde faren selv givet tilladelse til bortadoption.

I *"TV Avisen"* den 17. oktober 2007, kl. 18.30, blev indslaget *"Adoptivbørn"* sendt. Af indslaget fremgik følgende:

"Studievært: En revisionsrapport fastslår, at adoptionsbureauet [K] ikke har overtrådt retningslinjerne for økonomiske transaktioner ved adoptionsbørn fra Indien."

Af et referat fra Adoptionsnævnets møde den 16. november 2005 fremgik det, at [B] udtrykte mistanke om korruption i CARA. [K] havde grundet ønske om "sorte penge" fra ansatte på en institution i Indien ophørt samarbejdet med institutionen.

Af Familiestyrelsens rapport af 9. oktober 2007 *"Indien-undersøgelsen. Undersøgelsesrapport om adoptionsformidling fra Indien i perioden 2000-2007"* fremgik bl.a. følgende om bortadoptionen af [C]s børn:

"De indiske oplysninger om adoptionssagen

Familiestyrelsen orienterede CARA om det midlertidige adoptionsstop den 13. juni 2007, hvorefter CARA den 15. juni 2007 meddelte, at ifølge deres oplysninger havde børnenes far givet sit samtykke til adoption, men at CARA ville iværksætte en nærmere undersøgelse af hele sagen. Resultatet af undersøgelsen blev modtaget i Familiestyrelsen den 1. august 2007. I undersøgelsen konkluderer CARA følgende:

- Børnenes overgivelse til børnehjemmet (Preet Mandir) er sket i overensstemmelse med CARAs guidelines fra 1995 og 2004.

- Adoptionsproceduren er sket i overensstemmelse med rettens og CARAs anvisninger.

- Det lokale socialkontor i Solapur, Indien, har i forbindelse med undersøgelsen besøgt faren i hans hjem i Sangola, hvor faren har erkendt, at han har givet afkald på sine børn, hvilket skete med hans søster og svoger som vidner. Faren har indrømmet, at direktøren fra Sakhi og Childline's direktør i Pune, der tillige er medlem af Juvenile Justice Board i Pune, har presset ham til at klage.

- Farens søster og svoger har i forbindelse med undersøgelsen ligeledes erkendt, at de bevidnede, at faren gav afkald på børnene. Farens søster og svoger har desuden oplyst, at faren aldrig har været i stand til at

drage omsorg for børnene. De har videre oplyst, at faren i dag arbejder som tjener på et hotel i Sangola og tjener 50 Rupies om dagen (svarende til 7 kr.). Det er deres opfattelse, at faren er blevet vildledt af nogle mystiske personer, hvis råd han har fulgt.

Under et besøg hos CARA i september 2007 har Familiestyrelsen fået fremvist hele CARAs sagsmappe i den konkrete sag. Sagsmappen indeholdt bl.a. følgende:

- Kopi af samtykke til national og international adoption underskrevet den 9. april 2002 af børnenes far. Samtykket er underskrevet på marathi, og sagen indeholder en engelsk oversættelse heraf.
- Socialrapport om faren og børnene udarbejdet den 11. april 2002 af en socialrådgiver fra børnehjemmet Preet Mandir.
- VCA-erklæring dateret den 13. august 2002,
- NOC "No Objection Certificate" [CARA har ikke nogen indvendinger mod adoption] udstedt af CARA den 15. januar 2003.

Den konkrete sag omtalt i DR's udsendelse er nu belyst, og det er både Familiestyrelsens og den indiske centralmyndigheds opfattelse, at den indiske procedure er fulgt, herunder at der foreligger det nødvendige samtykke fra børnenes far til international adoption."

På Familiestyrelsens foranledning har revisionsfirmaet Ernest & Young udfærdiget "*Afrapportering af analyse af danske adoptionsformidlers økonomiske transaktioner ved adoption fra Indien*" (2000-[maj] 2007)". Undersøgelsen fokuserede på den økonomiske transaktion fra adoptionsformidlere, herunder [K], til Indien. Undersøgelsens datagrundlag var primært baseret på materiale fra adoptionsformidlerne. Af rapporten fremgik det bl.a., at der ikke var konstateret overtrædelse af de i perioden gældende retningslinjer for økonomiske transaktioner ved adoption i Indien.

Af Danmarks Radios e-mail af 4. juni 2007 til [B] fremgik bl.a. følgende:

"Hovedlinjerne i det interview vi gerne vil lave med dig er, som vi allerede har talt om, følgende:

[K]'s rolle i adoptionsformidlingsprocessen.

[K]'s rolle i forhold til adoptioner i Indien. Herunder de problematiske forhold i Indien.

Den konkrete sag med den indiske familie, som mener, at deres børn er blevet taget fra dem uretmæssigt. Herunder bl.a. [K]'s samarbejde med Preet Mandir. Bl.a. hvor mange børn [K] har formidlet fra Preet Mandir."

Af Danmarks Radios e-mail af 7. juni 2007 til [B] fremgik bl.a. følgende:

"Tak for interviewet i dag. Jeg sender dig her som aftalt de resterende spørgsmål.

Vi ser frem til at få svar på disse.

...

John Abraham Memorial Bethany Home (JAMB Home)

I hvilken periode samarbejdede [K] med JAMB Home?

Hvor mange børn har [K] hentet fra JAMB Home?

Hvor mange penge donerede [K] til JAMB Home (samlet i hele perioden og fordelt pr. år.)?

Hvor meget betalte [K] for et barn til JAMB Home?

Blev danske familier, som havde modtaget børn fra JAMB Home samt familier, som stod til at skulle modtage børn derfra, informeret om skandalen? (Hvis ja, hvilke familier og i hvilket omfang?)

Priya-Darshani

Hvor mange børn har [K] hentet fra Priya-Darshani?

Hvor meget betaler [K] pr. barn på Priya-Darshani?

Kan [K] fremvise regnskaber for pengeoverførsler til Priya-Darshani? (herunder udspecificerede regnskaber pr. barn, pr. år og for hele samarbejdsperioden)

Hvor mange penge har [K] doneret til Priya-Darshani? (Samlet i hele samarbejdsperioden og fordelt pr. år.)

Preet Mandir

Hvor meget betalte [K] til Preet Mandir i form af en fast pengeoverførsel?

Hvor meget betalte [K] pr. barn på Preet Mandir?

Hvor mange penge donerede [K] til Preet Mandir (Samlet i hele perioden og fordelt pr. år)?

Regnskaber

Vil [K] udspecificere hvilke udgifter ”hjemtagelsesgebyret” helt præcist dækker over?

Vil [K] fremvise et detaljeret regnskab for en adoptionssag fra Preet Mandir? (Herunder udspecificere udgifterne til hjemtagelsesgebyret)

Vil [K] fremvise et detaljeret regnskab for en adoptionssag fra JAMB? (Herunder udspecificere udgifterne til hjemtagelsesgebyret)

Sagen om [Cs børn]

Vil [K] fremvise den samlede sagsmappe angående [disse børn]? (Eventuelt i anonymiseret form)”

2. Parternes synspunkter

2.1. [K]s synspunkter

Advokat Michael Christiani Havemann har indledningsvis anført, at sager om international bortadoption er organiseret på den måde, at myndighederne i barnets hjemland foretager den lokale sagsbehandling frem til godkendelse af det enkelte barns bortadoption. I Indien er det en børnekomité under de lokale myndigheder, der undersøger og verificerer en afkaldserklæring afgivet af de biologiske forældre, hvorefter sagen forelægges for Central Adoption Resource Agency (CARA) til adoption, inden de indiske domstole træffer endelige afgørelse om frigivelse af børn til bortadoption.

Danske formidlingsorganisationers arbejde udøves under tilsyn af Adoptionsnævnet, der vurderer samarbejdet med de udenlandske myndigheder. I forbindelse med en tilsynsrejse i Indien i 2000 konkluderede Adoptionsnævnet, at man kunne ”nære generel tillid til adoptionsproceduren i Indien”. Danske adoptionsformidlere er derved uden adgang til at foretage konkret kontrol af den forudgående sagsbehandling.

Advokaten har anført, at det i udsendelsen hævdes, at børnenes biologiske far aldrig har givet samtykke til bortadoption af børnene, og at han alene – på en erklæring udformet på engelsk, som han ikke forstod – har tiltrådt, at børnene midlertidigt opholdt sig på børnehjemmet. Dette er ikke korrekt. Foranlediget af Danmarks Radios udsendelse har CARA foretaget en fornyet gennemgang af den konkrete sag. I den forbindelse har CARA oplyst, at alle formalia er overholdt. Den biologiske far har afgivet sine børn til bortadoption på en skriftlig erklæring udfærdiget på hans modersmål, marathi. Afkaldserklæringen er vitterlighedsattesteret af farens søster, svoger og tiltrådt af formanden for Juvenile Welfare Board. Danmarks Radio har ikke fremvist en underskrevet erklæring på engelsk, hvorfor farens oplysning må anses for usand.

Advokaten har videre anført, at denne ukorrekthed kunne være undgået, såfremt Danmarks Radio i forbindelse med sin research havde konfronteret CARA med beskyldningerne. CARA har over for [K] afvist at være blevet kontaktet af Danmarks Radio. Advokaten har endvidere anført, at det ikke forekommer overbevisende, at Danmarks Radio alene har forsøgt telefonisk henvendelse. Der er ikke udvist den fornødne kildekritik.

I udsendelsen oplyses det, at der efter CARAs regler maksimalt må betales 3.500 USD pr. barn til dækning af enhver udgift. Advokaten har anført, at programmet er redigeret på en sådan måde, at seeren fejlagtigt efterlades det indtryk, at [K] har overtrådt de indiske regler ved at betale 6.500 USD for ét barn. Forud for 2006 har [K] ydet generelle tilskud til børnehjælp. Disse tilskud skulle ifølge reglerne ikke medregnes i opgørelse pr. barn *før* 2006, hvorfor [K] ville have overskredet reglerne for maksimumsbetaling, hvis dette var sket *efter* 2006, men da forholdet er fra *før* 2006, er regelsættet ikke overtrådt. Denne misinformation kunne være undgået ved behørig research, herunder ved at have formuleret det konkrete spørgsmål om betalingen forud for interviewet med [B].

Forud for interviewet med [B] betingede han sig at få afgrænset de emner, der ville blive spurgt til, idet han som direktør ikke uden forberedelse kan have den fornødne indsigt på sagsbehandlerniveau.

Advokaten har herudover anført, at [K] gennem sit 40-årige virke har formidlet mere end 12.000 internationale adoptioner og har aldrig tidligere været ude for påstande om, at der ikke forelå behørigt samtykke fra de biologiske forældre, hvorfor beskyldningen er ganske enestående og burde derfor have affødt skærpet opmærksomhed og kildekritik hos programmets journalister.

Advokaten har anført, at Danmarks Radio var forpligtet til at berigtige forholdet vedrørende den biologiske far, da oplysningen fra CARA kom frem. Danmarks Radio har imidlertid ikke behørigt berigtiget forholdet, idet indslaget af 15. juni 2007 havde en anden karakter end den øvrige omtale af forholdet, ligesom Danmarks Radio benyttede indslaget til at bringe supplerende oplysninger, der betvivlede de indiske myndigheders troværdighed.

Vedrørende genmæle har advokaten anført, at beskyldninger om mangelfuld frafaldserkæring fra den biologiske far i en adoptionssag, som er formidlet af [K], ”vedrører” klager.

Advokaten har endelig anført, at Danmarks Radios oplysninger, om den biologiske fars manglende frigivelse af sine børn til bortadoption og [K]s insinuerede overtrædelse af de gældende beløbsgrænser, er oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre klager betydelig skade. Selvom Danmarks Radio måtte være kritisk over for validiteten af erklæringerne fra de indiske myndigheder, er [K] berettiget til at få bragt et genmæle, idet oplysningernes rigtighed ikke er utvivlsom. De supplerende oplysninger, som Danmarks Radio efterfølgende har bragt, kan ikke træde i stedet for et genmæle, idet et genmæle skal bringes uden ledsagende kommentarer fra mediet.

2.2. Danmarks Radios synspunkter

Danmarks Radio har indledningsvis anført, at det ikke er mediets rolle at afgøre, hvorvidt adoptionen er foretaget korrekt, og om de forskellige dokumenter er juridisk holdbare.

Danmarks Radio har videre anført, at børnekomitéen under de lokale myndigheder over for mediet afviser at have godkendt eller frigivet de omtalte børn til adoption, selvom en sådan godkendelse er påkrævet ifølge indisk lov, og selvom CARA har anført, at man er i besiddelse af en underskrevet adoptionserklæring fra faren på hans modersmål. Det er derfor ukorrekt, når CARA senere påstår, at repræsentanter fra den lokale børnekomité overværede, at faren underskrev adoptionspapirerne på sit eget modersmål.

Danmarks Radio har indhentet en liste over børn, som børnekomitéen har godkendt til overflyttelse til børnehjemmet Preet Mandir og senere til bortadoption i perioden 1999-2005. Hvis adoptionspapirerne var blevet underskrevet af faren foran medlemmer af børnekomitéen, ville børnenes navne have fremgået af listen.

Faren har derimod fastholdt, at han underskrev papirer forfattet på engelsk, som han ikke forstod, og at hverken hans søster eller svoger var til stede. Han troede, at han skrev under på børnenes indskrivespapirer til børnehjemmet og papirer, der skulle tillade skolegang for hans børn, mens de boede på børnehjemmet. CARA har over for mediet udtrykt tvivl om ægtheden af de pågældende dokumenter. Den indiske domstols vurderinger baseres alene på de dokumenter, der foreligger i en sag.

Danmarks Radio har gjort opmærksom på CARAs interesse i sagen, og at CARA tidligere har været involveret i korruptionssager, hvorfor CARAs troværdighed er omtvistelig. [B] har selv i et mødereferat fra Adoptionsnævnets møde af 16. november 2005 mistænkt CARA for korruption.

Oplysningerne fra Familiestyrelsens rapport stemmer ikke overens med de oplysninger, de involverede fremkom med under Danmarks Radios besøg i Indien. Mediet har henvist til, at man har talt med de involverede, og at der derfor er ikke tale andenhåndsudsagn. Mediet har anført, at man var særlig kritisk under interviewsforløbene, og at der er udvist den fornødne kildekritik.

Danmarks Radio har videre anført, at mediet gentagne gange forsøgte at komme i telefonisk kontakt med CARA i perioden den 1. juni til den 5. juni 2007, men hver gang blev man afvist. Derudover har mediet indhentet farens politianmeldelse. Endelig har Danmarks Radio givet [K] mulighed for at komme til orde. Direktør [B] lovede at vende tilbage på en række spørgsmål, men bestyrelsesformanden vendte i stedet tilbage med besked om, at [K] alligevel ikke ønskede at besvare de konkrete spørgsmål.

I udsendelsen fortæller børnehjemmets leder [A], at [K] har betalt 6.500 USD pr. barn til ham, hvilket [B] også bekræfter i interviewet. Klager lovede at vende tilbage, men i stedet blev det oplyst, at [K] ikke ville udlevere oplysningerne alligevel. Klager havde således mulighed for at afkræfte oplysningerne og få fremlagt disse i udsendelsen. Danmarks Radio har efterfølgende fået afslag fra klager på at få aktindsigt i oplysningerne.

Danmarks Radio har herudover anført, at nye oplysninger i sagen blev bragt. Mediet oplyste således den 15. juni 2007, at CARA skulle være i besiddelse af nævnte adoptionsdokument. Dette selv om CARA ikke ville udlevere det underskrevne adoptionsdokument eller ikke kunne verificere dets ægthed. I overensstemmelse med de faktiske omstændigheder gjorde Danmarks Radio endvidere opmærksom på, at faren og hans bror fastholdte, at de ikke havde underskrevet dokumentet. Endelig oplystes det, at CARA selv bekræftede, at det indiske politi fortsat efterforskede sagen. På den baggrund har Danmarks Radio meddelt seerne alle relevante oplysninger vedrørende den pågældende adoptionserklæring.

Vedrørende spørgsmålet om genmæle har Danmarks Radio anført, at [K] ikke har retlig interesse i spørgsmålet om, hvorvidt faren har underskrevet en erklæring på marathi, idet forholdet relaterer sig til en aftale indgået mellem en indisk myndighed og faren. Klager er ikke part i denne aftale, og der er ingen oplysninger om, at klager har spillet en rolle ved dens indgåelse. Det er derfor mediets opfattelse, at klager ikke har adgang til at fremsætte anmodning om genmæle.

Danmarks Radio har videre anført, at der ikke er tvivl om de bragte oplysningers rigtighed navnlig på baggrund af; farens og hans families forklaring, at den lokale børnekomité i Indien nægter at have givet tilladelse til adoption af farens børn, og politiet i byen Pune bekræfter, at faren har indgivet politianmeldelse mod børnehjemmet. Ægtheden af det underskrevne dokument betvivles af CARA selv, hvorfor CARAs oplysninger om, at der skulle eksistere et adoptionsdokument på marathi, ikke fører til, at der skabes tvivl om de bragte oplysninger. Der må kræves mere end en ubekræftet oplysning for at så tvivl om et faktum, der er bekræftet af flere uafhængige kilder.

3. Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Thomas Rørdam, Jan Kristensen, Kaare R. Skou og Ole Askvig.

Pressenævnet finder, at [K] som formidler af adoptionen til Danmark af [C]s børn har retlig interesse i forholdet om, hvorvidt farens børn uretmæssigt er bortadopteret. Nævnet behandler herefter samtlige klagepunkter.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er massemediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives er korrekte, jf. punkt A1.

På baggrund af Familiestyrelsens rapport lægger Pressenævnet til grund, at der eksisterer et underskrevet dokument af 9. april 2002 på marathi, hvori [C] accepterer bortadoption af sine børn. Nævnet kan ikke tage stilling til, om dokumentet er afgivet under tvang eller er en forfalskning, og nævnet kan på denne baggrund ikke tage stilling til, om det er korrekt, at [C] ikke frivilligt har givet tilladelse til bortadoption af sine børn.

Nævnet finder imidlertid, at det af direktør [B]s udtalelser fremgår, at [K] ikke var bekendt med, at [C] ønskede sine børn tilbage og ikke havde mistanke herom. Pressenævnet finder på baggrund af det anførte ikke tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik. Nævnet bemærker dog, at det havde været hensigtsmæssigt, om Danmarks Radio i højere grad havde gjort opmærksom på, hvordan en bortadoption fra Indien gennemføres, idet dette over for seerne ville have tydeliggjort, at [K] ikke har indflydelse på godkendelsesproceduren for bortadoption i Indien.

Pressenævnet har ikke mulighed for at vurdere, om der er hold i [A]s beskyldninger mod [K], hvorefter der angiveligt i strid med reglerne skulle være betalt børnehjemslederen 6.500 dollars for et barn.

Det fremgår af udsendelsen, at [K] fik forelagt beskyldningerne under interviewet med direktøren, og at man havde mulighed for at korrigere beskyldningerne, men afviste muligheden, idet [K] ikke ønskede at besvare Danmarks Radios spørgsmål fremsendt ved e-mail af 7. juni 2007. Under disse omstændigheder finder nævnet ikke anledning til at udtale kritik af det bragte.

Pressenævnet finder, at Danmarks Radio heller ikke i øvrigt har tilsidesat god presseskik.

Det fremgår af medieansvarsloven § 36, at anmodning om genmæle i massemedier over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

I udsendelsen den 10. juni 2007 omtales [K] i forbindelse med kritisable forhold på indiske børnehjem, som [K] samarbejder med. På den baggrund finder Pressenævnet, at oplysningen om, at [C] af børnehjemmet skulle være narret til at opgive sine børn til bortadoption, er egnet til at påføre klager økonomisk eller anden skade af betydning, selv om det ikke er [K], der forestår kontrollen af, om der foreligger behørigt samtykke til bortadoption. Da rigtigheden af oplysningen ikke er utvivlsom, er [K] som udgangspunkt berettiget til at få bragt et genmæle. Det samme gælder oplysningen om, at [K] i strid med reglerne skulle have betalt børnehjemsleder [A] 6.500 dollars for at få et barn til bortadoption.

Da Danmarks Radio imidlertid den 17. oktober 2007 har berigtiget begge forhold, finder Pressenævnet ikke grundlag for at pålægge Danmarks Radio at bringe et genmæle, jf. medieansvarsloven § 39.

Afgjort den 28. november 2007